



nationale ombudsman

Rapport

Politie treedt woning binnen voor hulpverlening zonder vereiste machtiging

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de regionale politie-eenheid Oost-Nederland gegrond.

Wat is de klacht?

Verzoekster klaagt erover dat de politie Oost-Nederland zonder haar toestemming en zonder geldige reden haar woning is binnengetreten voor hulpverlening.

Wat was de oorspronkelijke klacht?

Op 10 augustus 2020 heeft verzoekster bij de politie een klacht ingediend over de wijze waarop de politie zonder haar toestemming haar woning is binnengetreten op 30 mei 2020. Verzoekster doet vrijwilligerswerk voor de vluchtelingen in Calais en verblijft daar regelmatig voor een periode van enkele maanden. Tijdens de eerste coronalockdown in 2020 was zij noodgedwongen langer afwezig omdat zij toen niet gemakkelijk terug naar huis kon reizen. Een van de burens weet van verzoeksters verblijf in het buitenland. De andere burens met wie verzoekster geen contact heeft, weten dat niet. Eén van die burens deed een melding bij de politie, omdat zij zich zorgen maakte om verzoeksters gezondheid. Op basis van die melding is de politie zonder machtiging van de officier van justitie de woning van verzoekster binnengegaan door aan de achterkant een ruitje in te slaan. Volgens verzoekster was bij één van haar burens bekend dat zij in het buitenland verbleef. Verzoekster vindt verder dat de politie ten onrechte heeft nagelaten om bij de woningbouwvereniging te informeren. Daar waren verzoeksters contactgegevens (e-mailadres en Frans 06-nummer) bekend. Volgens verzoekster heeft de politie geen zorgvuldige afweging gemaakt die een inbreuk op haar huisrecht kon rechtvaardigen. Verzoekster was zeven maanden niet thuis maar er was verder niets raars aan haar woning te zien. Daarom kon er volgens haar geen sprake zijn van een spoedeisende reden om de woning te betreden. Het had duidelijk moeten zijn dat er niemand thuis was. Daar komt bij dat de politie de glasscherven niet heeft opgeruimd en alleen een handgeschreven briefje heeft achtergelaten. In dat briefje gaf de betrokken politieagent aan dat de politie haar woning had betreden in verband met zorgen over haar gezondheid en dat haar buurvrouw (degene met wie verzoekster geen contact heeft en die de melding had gedaan), hier meer over kon vertellen.

Welke reactie komt er op de klacht?

De politiechef heeft over verzoeksters klacht, die oorspronkelijk nog uit twee delen bestond, advies gevraagd aan de Klachtencommissie Politie Oost-Nederland (hierna: de commissie). De commissie heeft over beide klachtonderdelen een advies gegeven.

Over het binnentreden

Volgens de commissie zijn de politiemedewerkers met inachtneming van de conclusies uit het rapport van de Nationale ombudsman¹ over binnentreden zorgvuldig met het huisrecht van verzoekster omgegaan. Er moet sprake zijn van een optelsom van feiten en omstandigheden die maken dat de politie het huisrecht mag schenden. In geval van verzoekster waren agenten naar de woning van verzoekster gegaan na een melding van een buurvrouw die zich zorgen maakte over de gezondheidstoestand van verzoekster, omdat zij haar al een tijd niet had gezien. Bij aankomst troffen zij een woning aan met volledig afgeplakte ramen. De politieagenten hebben met de meldster en twee andere burens gesproken die verzoekster ook al een tijd niet hadden gezien. Vervolgens hebben zij verzoekster getracht te bereiken via een van haar bekend mobiel telefoonnummer. Via de politiestructuren hebben zij ook geprobeerd familie of vrienden te bereiken. Dat leverde niets op. Telefonisch informeerden zij bij de Koninklijke Marechaussee (KMar) op Schiphol om te achterhalen of verzoekster wellicht bij familie in Chili was. De KMar liet weten zonder officiële vordering om privacyredenen niet aan het verzoek te kunnen voldoen. De politiemedewerkers stonden op dat moment voor een dilemma: niet optreden met het risico dat verzoekster van zorg bleef verstoken of binnentreden waarbij haar huisrecht werd geschonden. Volgens de commissie waren de overwegingen om binnen te treden zuiver en zorgvuldig, waardoor het binnentreden op goede gronden is geschied. Volgens jurisprudentie van de

¹ 'Binnentreden bij hulpverlening', 26 maart 2019, Rapportnummer 2019/016.

Hoge Raad² heeft de politie voor het binnentreden van een woning geen schriftelijke machtiging nodig als dat binnentreden gebeurt om hulp te verlenen. De commissie adviseert in haar advies van 4 maart 2021 de politiechef dit deel van de klacht ongegrond te verklaren. De buurman die wel wist waar verzoekster was, kwam pas in beeld toen hij glasgerinkel hoorde en de agenten de woning al waren binnengegaan. De agenten waren dus niet vooraf door hem gewaarschuwd dat binnentreden niet nodig was.

Over het informeren van verzoekster

Volgens de commissie was het niet juist dat één van de politiefunctionarissen verzoekster over het binnentreden van haar woning met een handgeschreven briefje heeft geïnformeerd. Het was bovendien niet correct dat hij verzoekster in dat briefje voor meer informatie verwees naar haar buurvrouw. Volgens de commissie kon de betrokken politiemedewerker immers niet weten wat voor relatie verzoekster met haar buurvrouw had. Bovendien ligt de informatieplicht over het binnentreden bij de politie en niet bij de burens. Verder acht de commissie het onzorgvuldig dat er in strijd met artikel 11 van de Algemene wet op het binnentreden niet binnen vier dagen een verslag over het binnentreden aan verzoekster is gestuurd. De commissie adviseert dit deel van de klacht gegrond te verklaren.

Daarnaast adviseert de commissie om een brochure te ontwikkelen en te gaan gebruiken, zoals voorgesteld in het rapport van de ombudsman. Deze brochure zou voortaan kunnen worden uitgereikt aan de bewoner dan wel worden achtergelaten in de woning die werd betreden.

Oordeel politiechef

De politiechef heeft het advies van de commissie overgenomen en is tot het oordeel gekomen dat de klacht over het binnentreden niet gegrond is en dat de klacht over de informatieverstrekking aan verzoekster wel gegrond is.

Wat was de klacht bij de Nationale ombudsman?

Verzoekster was het niet eens met het oordeel van de politiechef over het binnentreden van haar woning. Op 25 mei 2021 richtte zij zich met een klacht tot de ombudsman. Naar haar mening had de betrokken politiefunctaris onvoldoende onderzoek gedaan, voordat hij haar woning binnenging. De buurvrouw die de melding had gedaan, zou hebben aangegeven dat zij zich zorgen maakte omdat verzoekster psychische problemen zou hebben. Volgens verzoekster zijn er veel meer mensen bij wie je niet in de woning kan kijken, omdat voor alle ramen raambedekking zit; dit is geen teken dat je psychisch niet in de orde bent. Als de politieagent contact had opgenomen met de woningbouwvereniging, dan had die haar contactgegevens (Frans 06-nummer en e-mailadres) kunnen geven. De buurman met wie verzoekster contact had, kwam later op het lawaai af en kon de politie vertellen dat verzoekster gezond en wel in Calais verbleef. Hij beschikte ook over haar gegevens.

Wat heeft de Nationale ombudsman met de klacht van verzoekster gedaan?

De ombudsman heeft bij de politie een kopie van het klachtdossier opgevraagd. Vervolgens heeft hij aan verzoekster gevraagd of zij haar klacht nog wilde toelichten en of de politie de schade die was veroorzaakt door het binnentreden van haar woning had vergoed. Verzoekster heeft in reactie hierop aangegeven dat de politie de materiële schade heeft vergoed. Verder gaf zij aan het heel vervelend te vinden dat burens met wie zij geen contact heeft, de suggestie hebben gewekt dat dat contact er wel is. Zij hebben haar in een kwaad daglicht geplaatst door leugens over haar te vertellen tegen de politie. Met andere burens heeft zij wel goed contact en die hebben haar tijdens haar verblijf in Frankrijk op de hoogte gebracht over het binnentreden in haar woning.

² Zie het arrest van de Hoge Raad van 22 januari 2008, ECLI:NL:PHR:2008:BC0811, NJB 2008, 398.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

De klachtformulering op basis waarvan de ombudsman onderzoek heeft gedaan luidde:

Verzoekster klaagt erover dat de politie Oost-Nederland zonder haar toestemming en zonder geldige reden haar woning is binnengetreden voor hulpverlening.

Deze klachtformulering omvat niet het klachtonderdeel over het informeren van verzoekster, omdat de politiechef dit onderdeel al gegrond heeft verklaard.

Beoordelingskader

De ombudsman toetst de klacht aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. In de Grondwet is het zogenoemde huisrecht vastgelegd: binnentreden in een woning zonder de toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in gevallen bij of krachtens de wet bepaald. De Politiewet 2012 bepaalt dat zich omstandigheden kunnen voordoen waarin het binnentreden in een woning om hulp te verlenen door de politie zonder toestemming van de bewoner gerechtvaardigd is. Dit is bijvoorbeeld het geval als de bewoner directe hulp nodig heeft. Als zo'n situatie zich voordoet kan de politie voor een dilemma komen te staan tussen de plicht tot eerbiediging van het huisrecht en die tot hulpverlening. De Algemene wet op het binnentreden bepaalt dat voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner een schriftelijke machtiging van de officier van justitie is vereist, tenzij er sprake is van een spoedeisende situatie die direct binnentreden noodzakelijk maakt.

Oordeel

Uit alle beschikbare informatie over deze zaak kan worden opgemaakt dat de betrokken politiefunctionarissen van mening waren dat zij een goede reden hadden om direct de woning van verzoekster binnen te gaan. Ze hadden een melding ontvangen van een buurvrouw die zich zorgen over verzoekster maakte, omdat zij haar al enkele maanden niet had gezien. Toen de agenten bij de woning waren gearriveerd spraken zij met de melder en met twee andere burens. Geen van hen wist waar verzoekster was. Het was niet mogelijk om in de woning te kijken omdat de ramen waren afgeplakt. Een van verzoekster bekend telefoonnummer werd niet beantwoord en het lukte ook niet om familie of vrienden te bereiken. Ten slotte hebben de agenten nog getracht om telefonisch bij de KMar op Schiphol te achterhalen of verzoekster naar familie in Chili was, maar ook dat leverde niets op. Daarop besloten de politiefunctionarissen aan de achterkant een ruitje in te slaan en de woning binnen te gaan.

Naar het oordeel van de politiechef waren de overwegingen van de agenten om binnen te treden zuiver en zorgvuldig waardoor zij op goede gronden konden kiezen voor binnentreden zonder machtiging. Het risico dat zij anders niet de noodzakelijke zorg zou krijgen, woog in de ogen van de politiechef zwaarder dan de schending van dat huisrecht.

De Nationale ombudsman is het niet met dit oordeel eens. Het klopt dat de politie zonder toestemming van de bewoner een woning mag betreden om in een noodsituatie hulp te verlenen, maar er was onvoldoende reden om aan te nemen dat van een noodsituatie sprake was. Verzoekster was al enkele maanden niet door haar burens gezien. Er was geen enkele aanwijzing dat zij juist op het moment dat de agenten ter plaatse waren in een hulpeloze toestand in huis lag. Daarom bestond er voor de betrokken politiefunctionarissen geen gerechtvaardigde reden om haar woning acuut en zonder machtiging te betreden. Nu zij wel de tijd namen om bij de KMar navraag te doen, hadden zij ook de tijd moeten nemen om bij de officier van justitie een machtiging te vragen of om aanvullend onderzoek te verrichten (bij de woningbouwvereniging of andere burens). In dat laatste geval hadden zij verzoeksters contactgegevens kunnen krijgen en kunnen vernemen dat verzoekster al geruime tijd in Frankrijk verbleef.

Er bestond naar het oordeel van de ombudsman kortom geen reden om de woning van verzoekster zonder een schriftelijke machtiging van de officier van justitie te betreden en daarmee haar huisrecht te schenden. De klacht is daarom gegrond.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie regionale eenheid Oost-Nederland te Arnhem is gegrond wegens strijd met het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten van burgers moeten worden gerespecteerd.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen